

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण

गेरुवा गाउँपालिका, बर्दिया

आर्थिक वर्ष २०७७ /०७८

गेरुवागाउँपालिका, बर्दिया

लुम्बिनि प्रदेश, नेपाल

प्रस्तुतकर्ता

असल शासन मिडिया प्रा.लि. बाँके

विषय सूचि

१. पृष्ठभूमि	1
२. अध्ययनको महत्व	3
४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले समेट्ने क्षेत्र	6
५. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण विधि तथा तरिका :	7
६. लैङ्गिक परीक्षणका सहभागिहरु	11
७. लैङ्गिक परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरु	12
८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु	12
९. लैससासपरीक्षण विधिबाटदेखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	15
९.१ लैङ्गिक परीक्षणमा पालिकाको अवस्था	15
९.२ मुख्य सूचकहरुका आधारमा प्राप्ताङ्क विवरण	16
९.३. मुख्य सूचकहरुका आधारमा तयार भएको माकुरी जालो	17
९.४. मुख्य सूचकहरुका आधारमा तयार भएको स्तम्भ चित्र	18
९.५ उपसूचकहरुका आधारमा तयार भएको माकुरी जालो	18
९.६. उपसूचकहरुका आधारमा तयार भएको स्तम्भ चित्र	19
१०. गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सबल पक्ष र सूधार गर्नपर्ने पक्षहरु	20
११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना	22
१२. निष्कर्ष	40
१३. सुझाव	40
अनुसूचीहरु	42
अनुसूची: १. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका १०० सूचकहरु र प्रमाणका आधारमा दिइएको अंक विवरण:	43
अनुसूची: २. परीक्षण कार्यक्रमको फोटोहरु	82
अनुसूची: ३. परीक्षण कार्यक्रमका सहभागिहरुको विवरण	83

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण

गेरुवा गाउँपालिका आ.ब. २०७७/२०७८

प्रतिवेदन

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा १८, समानताको हकमा सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने, सामान्य कानूनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात, जाति, लिङ्ग, शारीरिक अवस्था, अपाङ्गता, स्वास्थ्य स्थिति, वैवाहिकत स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने व्यवस्था उल्लेख छ। धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै तहमा सहभागी हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरूलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ। सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछ्छडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम समुदाय, पिछ्छडावर्ग, सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान, श्रमिक, उत्पीडित वा पिछ्छडिएको क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिकरूपले विपन्न खस आर्य लगायत नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्नसकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई संविधानमा महत्वका साथ उल्लेख गरिएको छ। संबैधानिक व्यवस्थाहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने दायित्व संघिय, प्रादेशिक तथा स्थानिय सरकारहरूको हकमा कानूनमा तोकिए अनुसार हुने गर्दछ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिकरूपमा पछ्छडि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने व्यवस्था गरेको; विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम,

मानव बेचबवखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने व्यवस्था गरेको र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएको एवं लक्षित वर्गको सहभागिता र योजना छनौटमा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रममा जोड दिदै लैससास प्रवर्धन गर्ने लगायतको व्यवस्था उल्लेख गरेको छ।

सन् २०१५ मा संयुक्त राष्ट्रसंघले २०१६ देखि २०३० सम्ममा हासिल गर्नुपर्ने दिगो विकासका १७ वटा लक्ष्य र १६९ वटा उप-लक्ष्यहरु पारित गरेको छ र यसलाई नेपालले पनि अनुमोदन गरेको छ । नेपालले त्यसलाई प्राप्त गर्न राष्ट्रिय लक्ष्यहरु समेत निर्धारण गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले विशेष गरी हरेक व्यक्तिको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता, समानताका साथै भोक, गरीबीको अन्त्य गर्दै शिक्षित तथा स्वस्थ जीवनयापनको परिकल्पना गर्दछ । यसका साथै यी लक्ष्यहरुले गरिबीको रेखामुनी रहेका बालबालिका, किशोरकिशोरी, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनीक अल्पसंख्यक, पछाडि पारिएका समुदायहरुको आवश्यकताहरुलाई समेट्ने उद्देश्य राखेको छ । चरम गरीबीको अन्त्य गर्न, असमानता हटाउन, विभेदसँग लड्न र पछाडि परेका व्यक्ति र समुहको द्रुत गतिमा प्रगति गर्नका लागि कोही पनि पछाडी नछुट्नु भन्ने मुख्य सिद्धान्तलाई दिगो विकासका लक्ष्यले अंगिकार गरेको छ । दिगो विकास लक्ष्यले व्यक्तिको मर्यादालाई विकासको मुख्य आधारको रुपमा स्थापित गरेको छ । कोहि पनि पछि नछुट्नु भन्ने अवधारणाले समावेशी र दिगो विकासका उपलब्धि र नतिजा प्राप्तिका लागि विशेषतः परम्परागत रुपमा सिमान्तकृत, विपन्न र जोखिम अवस्थामा रहेका व्यक्ति र समुहलाई विकासको प्रक्रियामा ल्याउने कुराको सुनिश्चितता गर्दछ । दिगो विकास लक्ष्य सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय विकासको एक विश्वव्यापी अवधारणा हो । सन् २०३० सम्ममा सबै प्रकारका विभेदहरुको अन्त्य गरी समानता र न्यायमा आधारित समाजको आधार तयार गर्न आवश्यक पर्ने लक्ष्यहरु राखिएका छन् । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले समानता र न्यायमा आधारित समाज, मानव, पृथ्वी, समृद्धि, शान्ति जस्ता सवालहरुको साभेदारी मार्फत संभव छ भनी प्रतिवद्धता जनाएको छ । लक्ष्य नं. ५ लैङ्गिक समानता संग सम्बन्धितछ तर पनि लैङ्गिक समानता सबै लक्ष्यहरुमा मुलप्रवाहीकरण गरिएको छ ।

पन्ध्रौँ राष्ट्रिय योजना (२०७६/०७७ - २०८०/०८१) मा (क) लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण, (ख) बालबालिका तथा किशोरकिशोरी (ग) जेष्ठ नागरिक (घ) अपाङ्गता भएका व्यक्ति (ङ)

सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (च) समावेशीकरण लगायतका विषयहरूलाई छुट्टै शिर्षकका रूपमा राखिएको छ ।

संविधानद्वारा प्रदत्त हकहरूको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशीका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अङ्गहरूमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मजदूर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागी गराउने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरूमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्न आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

२. अध्ययनको महत्व

स्थानीय तहहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था कस्तो छ, सुधार गर्न पर्ने पक्षहरू के के रहेका छन् र त्यसका लागि के के गर्न आवश्यक छ भनेर विधिवत रूपमा लेखाजोखा गर्न वार्षिकरूपमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्न पर्ने व्यवस्था लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ ले गरेको छ । स्थानीय तहले वस्ती स्तरबाट योजनाहरूको छनौट देखि प्राथमिकिकरण गर्ने समेतका हरेक चरणहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई मूलप्रवाहिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनु पर्ने र त्यस अनुसारका क्रियाकलापहरूमा प्रभावकारिता ल्याउनको लागि पनि लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको आवश्यकता रहेको छ । नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गर्ने तथा आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरेको छ र त्यसलाई व्यवहारमा उतार्न पनि लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण आवश्यक छ । त्यसै सन्दर्भमा यस गेर्वा गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, वार्षिक योजना तर्जुमा प्रकृया, आयोजना व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन, र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने क्रममा संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले अवलम्बन गरेको राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक नीति बमोजिम तय भएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन के कस्तो अवस्थामा रहेको छ, के कस्ता पक्षहरू

राम्रा छन्, के कस्ता पक्षहरु सुधार गर्नु पर्ने हुनसक्छन् र कस्ता खालको कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्दा लैससास सम्बन्धि सवालहरु सम्बोधन गर्न सकिन्छ भनेर लेखाजोखा गरी कार्ययोजना बनाएर कार्यान्वयन गर्नको लागि बर्दिया जिल्लाको गेरुवागाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण सम्पन्न भएको छ ।

गेरुवा गाउँपालिका नेपालको ५ नं प्रदेश अन्तर्गत बर्दिया जिल्लामा रहेको छ । चिसापानी क्षेत्रबाट कर्णाली नदी दुई दिशा छुटिएको छ । कर्णाली नदी दुईतिरबाट भएर जाँदा बिचमा बनेको टापुमा गेरुवा गाउँपालिका रहेको छ । यो गाउँपालिका पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण रहेको छ । गाउँपालिकाबाट बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मनोरम दृश्य तथा निकुञ्जका वन्यजन्तु (बाघ, भालु, हात्ति, मृग आदि) अवलोकन गर्न पाइन्छ । संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रीको संयोजकत्वमा गठित समितिले मिति २०७३/११/२० मा पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२२ मा साविकका पाताभार, गोला, पशुपतिनगर र मनाउ गा.वि.स. समावेश गरी जम्मा ६ वडाहरू कायम गरी गेरुवा गाउँपालिका घोषणा गरिएको हो ।

विश्व मानचित्रमा गेरुवा गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति २८°२४' १८.१७"देखि २८°३५'३६.०४"उत्तरी आक्षांससम्म र ८१°८' ५१"देखि ८१°१५' १२" पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ । यो गाउँपालिका समुद्री सतहबाट १४५ मिटरदेखि १८० मिटरसम्मको उचाइमा फैलिएको छ । त्यसैगरी ७८.४१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल रहेको यस गाउँपालिकाको पूर्वमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, पश्चिममा राजापुर नगरपालिका, उत्तरमा कैलाली जिल्ला र दक्षिणमा राजापुर नगरपालिका रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ४०, ६५४ रहेको छ जसमध्ये पुरुष २०,८६४ र महिला १९,७९० जना रहेका छन् ।

बर्दिया जिल्लामा नयाँ गठन भएका गाउँपालिकाहरूमा विकासको राम्रो सम्भावना बोकेको गाउँपालिकाको रुपमा गेरुवा गाउँपालिका रहेको छ । यसका अतिरिक्त यहाँका सचेत राजनैतिक दल र उत्प्रेरित गाउँपालिकावासी समेत दरिलो अनि दीगो विकासको श्रोतका रुपमा रहेका छन् । तराई क्षेत्रमा रहेको यस गाउँपालिकामा व्यापार, उद्योग, कलकारखाना, प्राकृतिक श्रोत तथा सामाजिक महत्वका क्षेत्रहरू रहेका छन् । औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा

रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अन्य मुख्य श्रोतहरूमा साना व्यापार, सेवामुलक व्यवसाय, नोकरी साथै वैदेशिक रोजगारी पनि एक हो । स्थानीय जनशक्ति मजदुरी तथा अध्ययनका लागि विदेशिने क्रम बढीरहेको छ । यस गाउँपालिकामा आधारभूतदेखि माध्यामिक शिक्षासम्म प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् । अधिकांश घरमा विद्युतीकरण भएतापनि केही सीमान्तकृत वर्गमा रहेका नागरिक भने विद्युतीय उपभोगको पहुँचमा पुग्न सकिरहेका छैनन् ।

विगतमा लामो समयसम्म स्थानीय निकायमा जनप्रतिनिधिको अभाव, योजनाबद्ध विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कठिनाई तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस गाउँपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकिरहेको देखिँदैन । विभिन्न समुदाय, जातजातिका मानिसको बसोबास रहेको यस क्षेत्रमा विभिन्न चाडपर्व मनाउने गरिन्छ ।

३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका उद्देश्यहरू

- नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा भएको व्यवस्था र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ ले गरेको व्यवस्था बमोजिम गेरुवा गाउँपालिकाले अङ्गिकार गरेको नीतिगत व्यवस्था र यसको कार्यान्वयनको अवस्थाको अवस्था स्व-विश्लेषण गर्ने ।
- गेरुवा गाउँपालिका भित्र लैससास कार्यान्वयनको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गर्ने ।
- गेरुवा गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा लैससासका सबालहरूलाई समेट्ने ।
- गेरुवा गाउँपालिकाको लैससास सम्बन्धित सबल पक्षहरूलाई थप प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- गेरुवा गाउँपालिकाको लैससास सम्बन्धि सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूलाई विषेश कार्ययोजना बनाएर सम्बोधन गर्ने ।
- गेरुवा गाउँपालिकाको ऐन, नियम, नियावली, नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई लैससास मैत्री बनाउने ।
- सुधारका लागि तयार गरिएको योजनालाई कार्यान्वयन गर्न नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले सम्बोधन गर्न नगरपालिकाबाट प्रतिबद्धता जाहेर गर्ने ।

- गाउँपालिकामा लैससास परीक्षण पद्धति स्थापित गरी लैससासमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्ने ।

४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले समेट्ने क्षेत्र

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्दा गाउँपालिकामा उपलब्ध विभिन्न दस्तावेजहरूको अध्ययन गरिएको थियो । गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रमहरूले लैससासलाई कति सम्म सम्बोधन गरेको छ भनेर अध्ययन गरिएको थियो । लैङ्गिक समताको सिद्धान्त, पुरुष समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैङ्गिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्तलाई गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमबाट आत्मसात गरिएको वा गरिनु पर्ने विषयहरूको अध्ययनको क्रममा खोजी भएको थियो । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ ले तोकेका ५ क्षेत्रहरू (मुख्य सूचकहरू) मा नीति, कानून, योजना, संस्थागत व्यवस्थापन, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व मूल विषय क्षेत्रहरू थिए । यी क्षेत्र भित्र पर्ने २२ वटा उपक्षेत्रहरू यस लैससास परीक्षणका क्षेत्रहरू रहेका छन् । जसलाई निम्नानुसारको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

मुख्य सूचकहरू	उपसूचकहरू	पूर्णाङ्क
नीति, कानून, योजना	नीति र कानूनमा समावेशिता र सहभागिता	८
	योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	८
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४
संस्थागत व्यवस्था	कर्मचारी पदाधिकारी तथा प्रतिनिधित्व	४
	कार्यप्रणाली समावेशि	४
	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालिमा समावेशि	४
	तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन	४
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८
	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध	४

	जनचेतना	
	कानूनी साक्षरता	४
	विपत व्यवस्थापनामा समावेशिता	४
सेवा प्रवाह	पूर्वाधार विकास	४
	प्रजनन स्वास्थ्य	४
	शिक्षा कार्यक्रम	४
	खानेपानि तथा सरसफाई	४
	स्वरोजगार तथा आयआर्जन र वजार व्यवस्थापन	४
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	सुशासन	४
	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४
	सूचना तथा संचार	४
	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४
	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४

५. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण बिधि तथा तरिका:

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणाका लागि यस गेरुवा गाउँपालिकासँग प्रारम्भिक समन्वय पश्चात गाउँपालिकामा गएर लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण दिग्दर्शन २०७८ मा उल्लेख भए अनुसार ३ वटा चरणहरु पार गरि कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

(क) तयारी चरण: यस चरणमा सहजकर्ताहरु गाउँपालिकामा गएरअध्यक्ष, उपाध्यक्षर प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतसँग छलफल गरिगाउँपालिकामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण सम्बन्धमाअभिमूखिकरण गर्न मिति, स्थान र सहभागि तय गर्ने कार्य गरियो । त्यसै अनुसार मिति २०७८ माघ २० गतेका दिन एक दिवशीय अभिमूखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो । सो कार्यक्रममालैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको अवधारणा, महत्व तथा प्रकृत्यामाथि छलफल गरिएको थियो । अभिमुखिकरणमा गाउँपालिका अध्यक्षजमान सिंह के.सी.को अध्यक्षतामा ११ सदस्यीय लैंगिक समानता तथा सामाजिक

समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति गठन गरियो भने त्यसै छलफलबाट ५ सदस्यीय लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यदल गठन गरिएको थियो । कार्यदलले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण लागि आवश्यक पर्ने दस्तावेजहरु संकलन गर्ने, परिक्षण कार्य सुरु गर्ने मिति तोक्ने लगाएतका निर्णयहरु गरेको थियो । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति निम्नानुसारको रहेको थियो :

गाउँपालिकाअध्यक्षश्री जमान सिंह के.सी.	संयोजक
उपाध्यक्ष श्री हिमा कुमारी थारु	सदस्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री बिष्णु प्रसाद गुरुंग	सदस्य
सामाजिक विकास समितिका संयोजक श्री बल बहादुर चलाउने	सदस्य
कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट संयोजकले तोकेका महिला सदस्य श्री कल्पना अधिकारी	सदस्य
कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट संयोजकले तोकेका महिला सदस्य श्री गिता सुनार	सदस्य
कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट संयोजकले तोकेका सदस्य श्री भिम बहादुर नेपाली	सदस्य
सामुदायिक संघ संस्थाहरुमध्येबाट समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरी संयोजकले तोकेका सोनाह विकास समाजकाश्री रतन के.सी.	सदस्य
सामुदायिक संघ संस्थाहरुमध्येबाट समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरी संयोजकले तोकेका बाँके युनेस्को क्लबका श्री सञ्चिता रिजानल	सदस्य
सामुदायिक संघ संस्थाहरुमध्येबाट समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरी संयोजकले तोकेका जोगनि जनसेवा समाजकाश्री दरवारी थारु	सदस्य
लैससास हेर्ने शाखाका प्रमुख महिला तथा बालबालिका शाखाका प्रमुखश्री रमा पुन	सदस्य सचिव

त्यसै गरी निम्नानुसारको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यदल गठन गरिएको थियो :

क्र.सं.	नाम	पद	कैफियत
१	श्रीहिमा कुमारी थारु	संयोजक	नगर उपप्रमुख
२	श्री रमा पुन	सदस्य	महिला तथा बालबालिका शाखा
३	श्री तिर्थ बहादुर सिंह	सदस्य	लेखा शाखा
४	श्री प्रेम बहादुर बि.सी.	सदस्य	योजना शाखा
५	श्री नमस्कार शाह	सदस्य सचिव	जेसी परिक्षक

यसका साथै गाउँपालिकाबाट वार्षिक योजना, क्षेत्रगत योजना, वार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक/वार्षिक समिक्षा, विकास बुलेटिन, गाउँ प्रोफाइल आदि दस्तावेजहरु संकलन गरिएका थिए । यी दस्तावेजहरु अध्ययन गरि कार्यान्वयन चरणमा छलफल गर्ने र सहभागीहरुलाई संकेतहरुमा अंक प्रदान गर्न सहज हुने गरि परिक्षण गर्न तयारी गरिएको थियो ।

(ख) कार्यान्वयन चरण: कार्यान्वयन चरणमा निम्नानुसारका प्रकृयाहरु अपनाइएको थियो :

- **प्रारम्भिक सूचना संकलन:** गाउँपालिकामा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका लागि भए गरेका कार्य प्रगतिहरुका विषयमा जानकारी लिनका लागि सहजकर्ताले प्रमुख, उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा, महिला बालबालिका शाखा प्रमुखसँग प्रत्यक्ष छलफल गरि सूचनाहरु संकलन गरेका थिए ।
- **लक्षित वर्गसँग छलफल:** गाउँपालिकाले विकासमूलक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने क्रममा महिला, बालबालिका र अन्य लक्षित वर्गलाई के कसरी समेटेर लिएको छ भन्ने विषयमा जानकारी लिनका लागि स्थानीय तहका दलित महिला सदस्य, महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्र हेर्ने सम्पर्क व्यक्तिसँग छलफल गरिएको थियो । उनीहरुसँग लक्षित वर्गलाई विकासको मूलधारमा ल्याउनका लागि भइरहेका पहलहरुका विषयमा परिक्षणका सूचकहरुमा आधारित रहेर छलफल भएको थियो ।

- **कार्यशाला सञ्चालन** गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरू र पदाधिकारीहरूसँग अन्तरक्रियात्मक छलफल गर्ने र सो को आधारमा सहभागीहरूले लैंगिक परिक्षण गर्ने उद्देश्यले प्रमुख सहजकर्ताको नेतृत्वमा कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । यसका लागि सबै सहभागीहरूलाई सामाजिक दुरि कायम गरि प्रशिक्षण दिएर उनिहरूलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण दिग्दर्शन २०७८ले व्यवस्था गरेअनुसार लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण किन र कसरी भन्ने विषयमा अनुशिक्षण गरिएको थियो ।
- **प्रश्नावलीहरूमा अंक प्रदान:** लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण दिग्दर्शन २०७८ अनुरूपका १०० वटा सूचकहरू उपर छलफल गरि सहमतिमा अंक प्रदान गर्न सहजीकरण गरिएको थियो । प्रश्नावली उपर छलफल गर्दा १ वा ०.५ अंक प्रदान गरेमा त्यसलाई प्रमाणीत गर्न आवश्यक पर्ने दस्तावेजहरू के के हुन भन्ने विषयमा सहजकर्ताहरूले स्पष्टरूपमा सहजीकरण गरेका थिए र त्यसै अनुसार प्रमाण संकलन गरिएको थियो ।
- **माकुरी जालो तथा स्तम्भ चित्र तयार:** अंक प्रदान गरे पश्चात उनिहरूले प्राप्त अंकको आधारमा माकुरी जालो तथा स्तम्भ चित्र तयार गरिएको थियो र सो को आधारमा सहभागीहरूलाई लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले गरेका पहलहरूमा आधारित भइ सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्षको विश्लेषण गरिएको थियो ।
- **SWOT विश्लेषण:** लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा नगरपालिकामा भएका अभ्यासहरूमा सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवसर र चुनौतीहरूका विषयमा समूह छलफल गरिएको थियो ।
- **कार्ययोजना तयारी:** लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणमा अनुसार आगामी दिनमा गर्ने कार्ययोजना तयारमाकुरी जालोमा प्राप्त परिणामका आधारमा सवल पक्षहरूलाई अझ राम्रो गर्दै जाने र सुधार गर्नु पर्ने पक्षलाई समेट्ने गरि बार्षिक कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा गर्नु पर्ने काम, जिम्मेवारी, समय र थप दायीत्व आवश्यक पर्ने वा नपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको थियो ।

(ग) **प्रतिवेदन चरण:** परिक्षणको क्रममा सहभागीहरूले प्रश्नावलीहरूमा दिएको अंकको आधारमा तयार गरिएको माकुरी जालो स्तम्भ चित्र समेतको नतिजालाई सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारी

तथा सरोकारवालाहरु बिच प्रस्तुत गरिएको थियो । त्यसै क्रममा सबल पक्ष र सुधारात्मक पक्षहरुलाई औल्याइ सबल पक्षहरुलाई अभि राम्रोसँग अगाडि बढाउन र सुधारात्मक पक्षहरुलाई कार्यान्वय गर्नका लागि काम, जिम्मेवारी, समय सीमा समेत उल्लेख गरी तयार गरेको कार्ययोजना उपर अन्तिम रुप दिन छलफल गरियो । प्रस्तुत नतिजा तथा कार्ययोजनालाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको बैठकले अनुमोदन गरेको थियो । त्यसकै आधारमा समग्र लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको प्रक्रियालाई दस्तावेजीकरण गर्ने उद्देश्यले कार्य सम्पन्न प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरियो ।

६. लैङ्गिक परिक्षणका सहभागिहरु

यस गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्ने क्रममा जम्मा २९ जना

सहभागिहरुले

सहभागिता जनाएका

थिए । जस मध्य

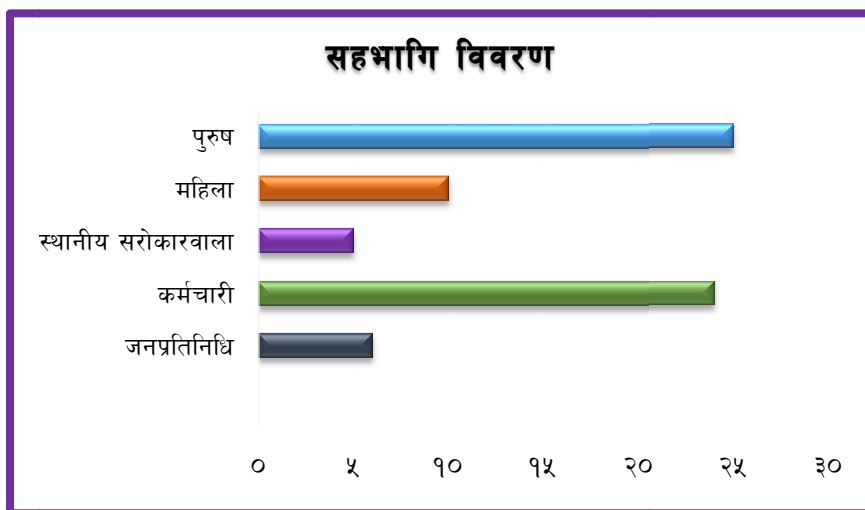
महिला सहभागि ९

जना थिए भने पुरुष

सहभागि २० जना

थिए । परिक्षण

प्रकृत्यामा जम्मा ३

जना जनप्रतिनिधिहरु सहभागि भएका थिए । स्थानीय सरोकारवाला तथा संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु पाँच जना सहभागि भएका थिए । त्यसै गरी पालिकाका कर्मचारीहरु २९ जनाले सहभागिता जनाएका थिए । सहभागिहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची खण्डमा संलग्न गरिएको छ ।

७. लैङ्गिक परिक्षणको विश्लेषणका औजारहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका लागि दिग्दर्शनमा उल्लेख गरिएका प्रमुख ५ वटा मूल विषयवस्तु र ती विषयवस्तुका पनि थप २२ उपविषय वस्तुका १०० सूचकहरुमा सहभागीहरुले उपलब्ध गराएको अंकका आधारमा प्राप्त गरेको अंकलाई विश्लेषण गरिएको थियो । ती सूचकहरुमा अंक प्रदान गर्दा सहभागीहरुले कस्तो अवस्थामा पूर्णाङ्क अर्थात १ अंक दिने, कस्तो अवस्थामा ०.५ अंक दिने र कस्तो अवस्थामा ० अंक दिने भन्ने विषयमा सहभागीहरुलाई स्पष्ट हुने गरि अभिमुखिकरणमासिकाइएको हुँदा अंक प्रदान गर्ने प्रणाली व्यवस्थित भएको थियो । अंक प्रदान गर्दा त्यसलाई प्रमाणीत गर्ने आधार समेतको अध्ययन गरिएको थियो । यसरी सहभागीहरुले सबै सूचकहरुमा प्रदान गरेको अंकको आधारमा ५ वटा विषयलाई र २२ वटा विषयलाई समेटेर अलग अलग माकुरी जालो चित्रमा प्रस्तुत गरिएको थियो । त्यसैलाई स्तम्भ चित्रमा पनि प्रस्तुत गरिएको थियो । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा के कस्ता कामहरु गरिरहेको छ र अब अरु के कस्ता कामहरु गर्न सकेको खण्डमा नगरपालिकालाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री बनाउन सकिन्छ भन्ने कुरा पत्ता लगाउन SWOT विश्लेषणको अभ्यासलाई पनि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको औजारको रूपमा प्रयोग गरिएको थियो । यसरी विश्लेषणका मुख्य आधारहरुमा १०० वटा सूचकहरुमा प्राप्त प्रमाणका आधारमा अंक प्रदान गर्नु र सबल पक्ष, सुधार गर्न पर्ने पक्ष, अवसर र चुनौतिहरुको विश्लेषण गरी सुधार गर्न पर्ने पक्षहरुलाई सुधार गर्न कार्ययोजना बनाएर लागु गर्ने प्रतिबद्धता रहेका छन् ।

८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गरिसके पछि पालिका मार्फत सञ्चालन भइरहेका विभिन्न क्रियाकलापहरुमा लैङ्गिक संवेदनशीलताको अभ्यासको अध्ययन तथा पृष्ठपोषण प्राप्त भएको छ । पालिकाले अवलम्बन गरेको लैससास नीति तथा कार्यक्रमहरु, बजेट तर्जुमा र त्यसको कार्यान्वयनको अन्तराल विश्लेषण गरि नया कार्यक्रमहरु सहितको कार्य योजना तयार गरिएको थियो । आगामी दिनमा नगरपालिकालाई लैङ्गिक समानता तथा

सामाजिक समावेशीकरणमैत्री बनाई थप कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि पनि परिक्षणले बाटो देखाएको छ। मुख्यतया लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण पश्चात निम्नानुसारका **अनुकरणीय पक्षहरू र अन्तरालहरू** सहितका प्राप्तीहरू पहिचान भएका छन् :

- पालिकाले गर्ने गतिविधिहरूमा ज्यालामा विभेद नरहेको देखिन्छ ।
- नीति तथा कानूनहरू बनाउदालैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री बनाउन कोशिस गरिएको छ ।
- महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियानहरू जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस जस्ता कार्यक्रमहरूले सचेतना बृद्धीमा सहयोग पुगेको देखिन्छ ।
- सरकारी तथा सार्वजनिक सेवाका स्थलहरूमा स्तनपान कक्ष स्थापना गरी त्यसको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा समेत ध्यान दिन पर्ने देखिन्छ ।
- महिला तथा बञ्चित वर्गका व्यक्तिहरूको स्वरोजगार तथा उद्यमशिलता विकासका लागि सीप विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन आवश्यक देखियो ।
- अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्दा भौतिक पूर्वाधारका कार्यक्रमहरूको मात्र अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने गरिएकोमा सबै कार्यक्रमको नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
- बजेट तर्जुमा प्रकृया लैंगिक उत्तरदायी बनाउन पर्ने देखिएको छ । त्यसको लागि कार्यविधि तयार गर्न पनि पर्ने देखिन्छ ।
- स्थानीय लैससास नीति तयार गरी लागु गर्न पर्ने देखिएको छ ।
- महिला तथा बालबालिका शाखालाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको जिम्मेवारी तोकिएको र यस शाखाले प्रभावकारी भूमिका खेल्न पहल गरेको देखिन्छ ।
- तथ्यांकहरू अध्यावधिक गर्न जरुरी छ ।
- महिला सशक्तिकरणका केहि कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने गरेको पाइएको छ ।
- सरकारी भवनहरूलाई अपांग र महिला मैत्री बनाएर निर्माण कार्य हुँदै गरेको छ ।

- महिला अधिकारको पक्षमा वकालत गर्न सरोकारवालाहरुको संवेदनशीलता बढ्दै गएको देखिन्छ ।
- सार्वजनिक जीवनमा महिला सहभागिता बढ्दै गएको देखिएको छ ।
- लैङ्गिक हिंसाका घटनाहरुमा महिलाहरुले न्याय पाउन थालेका छन । त्यसको विरुद्धमा आवाज उठाउन थालेका छन र गाउँपालिकाको न्यायिक समितिले महिला हिंसा न्यूनीकरणका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएको पाइन्छ ।
- महिला तथा पुरुष विच समान कामको लागि समान ज्याला समूदाय स्तरमा पनि लागु गर्न स्थानीय श्रम ऐन बनाएर लागु गर्न पर्ने देखिन्छ ।
- नीति, कानून, कार्यविधिहरुलाई लैससास मैत्री बनाउन नियमित अध्ययन संशोधन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।
- योजना तर्जुमाका सातै चरणहरुलाई पालन गरी बस्ति स्तरबाट नै महिला तथा बच्चितामा परेका वर्गको सहभागितामा उनिहरु लक्षित योजना तर्जुमा गर्न पर्ने देखियो ।
- पालिकामा लैससास इकाई वा शाखा स्थापना गरी कार्यविवरण र बजेट सहित क्रियाशिल बनाउन पर्ने देखिन्छ ।
- बजेट तर्जुमा गर्दा नै आगामी वर्षको लैससास परिक्षणका लागि समेत बजेट तर्जुमा गर्ने परिपाटी बसाल्न गर्ने देखिन्छ ।
- मानव संसाधन इकाई स्थापना गरी कार्यविवरण सहित परिचालन गर्न पर्ने देखिन्छ ।
- लैससास मैत्री क्षमता विकास योजना तयार गरी कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता विकासको लागि बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्न पर्ने देखिन्छ ।
- गलत तथा हानिकारक सामाजिक मुल्यमान्यता र संस्कार विरुद्ध सुदायमा अभियान चलाउन प्रयाप्त बजेट विनियोजन गर्ने र लैगिक हिंसा मुक्त पालिका घोषणाको लागि रणनीति नै तयार गरी प्रतिबद्धताका साथ लागु गर्न पर्ने देखिन्छ ।

- १३२५, १८२०, सिङो, महिला मानवअधिकार तथा मानव अधिकार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कक्षाहरु सञ्चालन भएपनि सोही शिर्षकमा नै बजेट विनियोजन गर्ने र कार्यान्वयन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

९.लैससासपरीक्षण विधिवाटदेखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

९.१लैङ्गिक परिक्षणमा पालिकाको अवस्था

गेरुवा गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गरिसके पश्चात प्रमुख ५ वटा मूल विषय र २२ वटा उपविषयका १०० वटा सूचकहरुले प्राप्त गरेको अंकलाई विश्लेषण गरि छलफल गरिएको थियो । यस आधारमा लैङ्गिक परिक्षणमा पालिकाको अवस्था यस प्रकार देखिएको छ भने सूचकहरु र त्यसमा प्राप्तअंक विवरण अनुसूची खण्डमा राखिएको छ ।

क्र.सं.	सूचकहरु तथा उप सूचकहरु	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
१	१.१.१-१.१.८, १.२.१-१.२.८, १.३.१-१.३.४	२०	४.५
२	२.१.१-२.१.४, २.२.१-२.२.४, २.३.१-२.३.४, २.४.१-२.४.४, २.५.१-२.५.४	२०	९
३	३.१.१-३.१.८, ३.२.१-३.२.४, ३.३.१-३.३.४, ३.४.१-३.४.४	२०	११
४	४.१.१-४.१.४, ४.२.१-४.२.४, ४.३.१-४.३.४, ४.४.१-४.४.४, ४.५.१-४.५.४	२०	७.५
५	५.१.१-५.१.४, ५.२.१-५.२.४, ५.३.१-५.३.४, ५.४.१-५.४.४, ५.५.१-५.५.४	२०	५
	जम्मा	१००	३७

उपविषय (उसूचक) अनुसार प्राप्ताङ्कयस प्रकार रहेको छ :

मुख्य सूचकहरु	उप सूचकहरु	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
१. निति, कानून, योजना	निति र कार्यमा समावेशिता सहभागीता	८	२.५

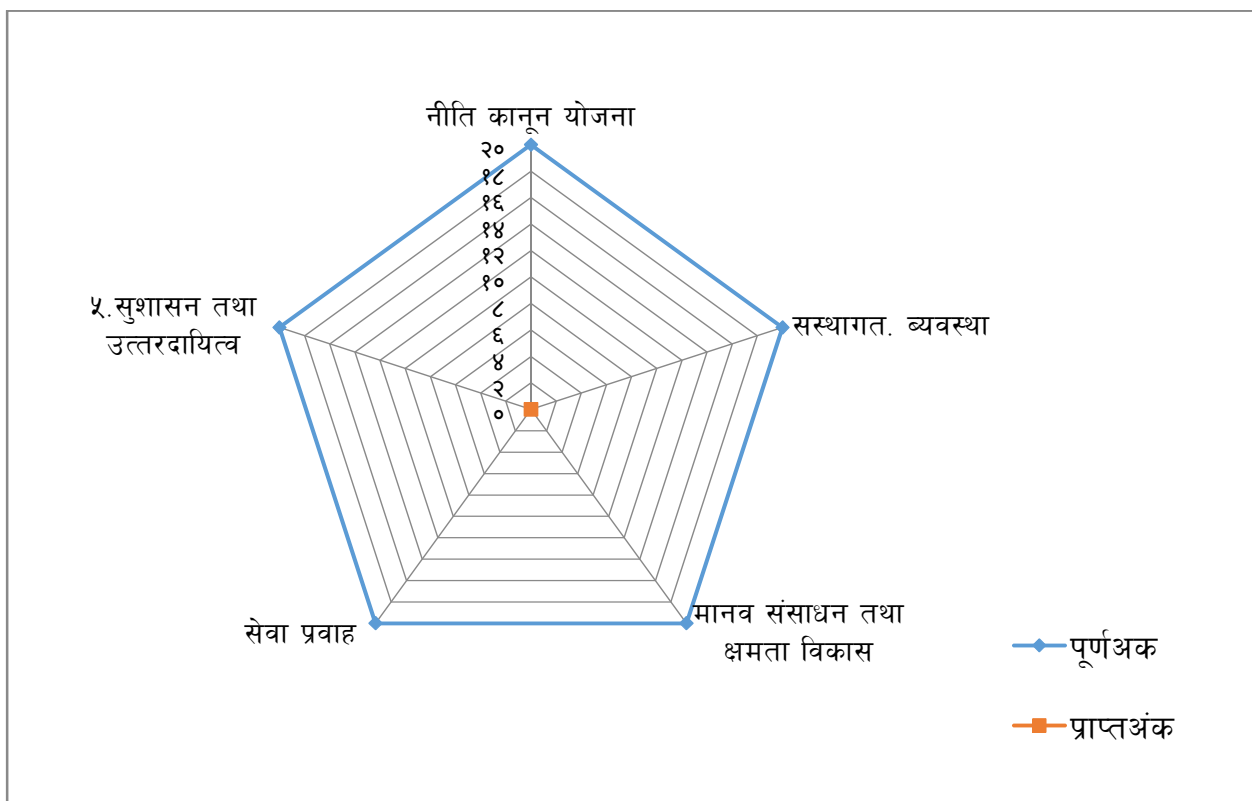
	योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	८	२.५
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	४	०.५
	जम्मा	२०	४.५
२. संस्थागत व्यवस्था	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.५
	कार्यप्रणाली समावेश	४	०
	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	२
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	२.५
	तथ्यङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५
	जम्मा	२०	९
३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	२
	अनौपचारिक मुल्यमान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३
	कानुनी साक्षरता	४	२
	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	४
	जम्मा	२०	११
४. सेवा प्रवाह.	पूर्वधार विकास	४	१.५
	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	०.५
	शिक्षा कार्यक्रम	४	२
	खानेपानी तथा सरसफाइ	४	२
	स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	१.५
	जम्मा	२०	७.५
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व	सुशासन	४	१
	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	०
	सुचना तथा संचार	४	२
	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	४	०.५
	समन्वय र सम्बन्धविस्तार	४	१.५
	जम्मा	२०	४.५

९.२ मुख्य सूचकहरुका आधारमा प्राप्ताङ्क विवरण

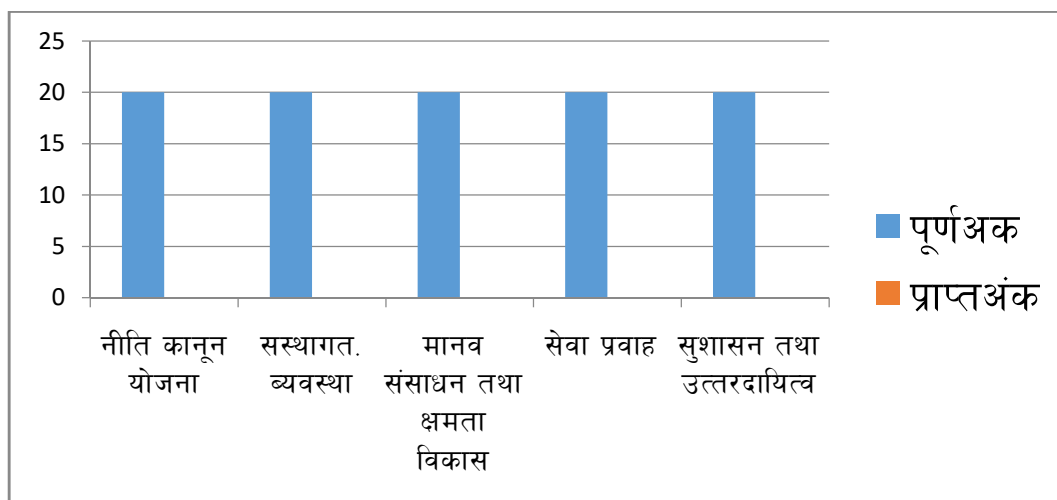
मुख्य सूचकहरु	पूर्णअंक	प्राप्तअंक
नीति कानून योजना	२०	४.५

सस्थागत. व्यवस्था	२०	९
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	११
सेवा प्रवाह	२०	७.५
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	५
जम्मा	१००	३७

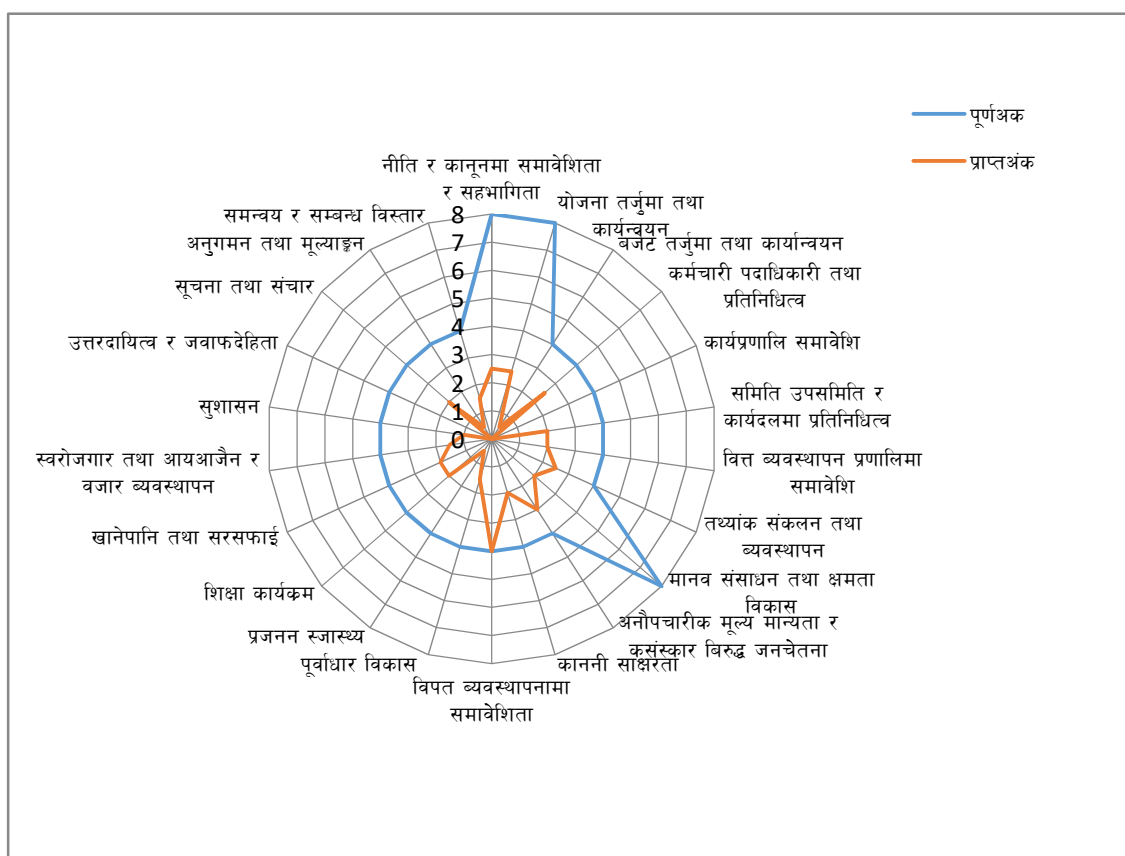
९.३. मुख्य सूचकहरूका आधारमा तयार भएको माकुरी जालो

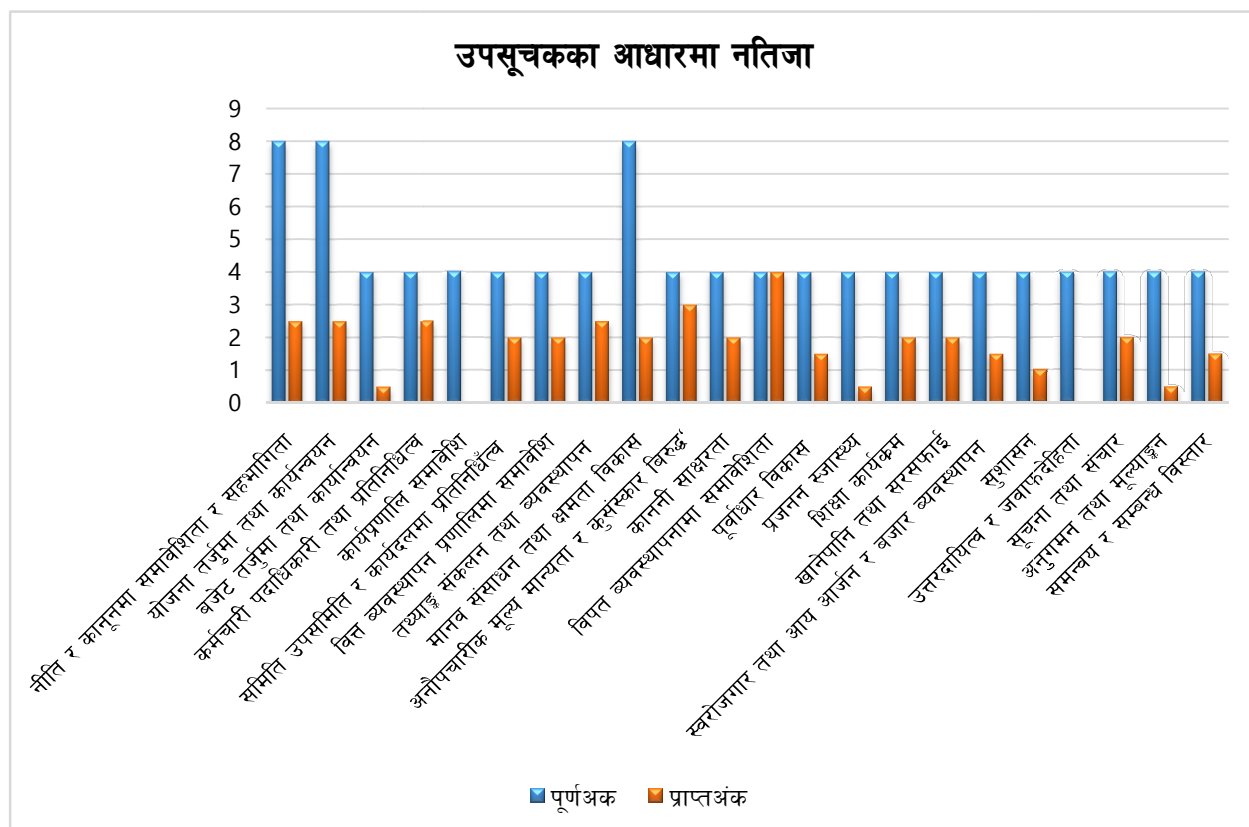
९.४. मुख्य सूचकहरुका आधारमा तयार भएको स्तम्भ चित्र

९.५ उपसूचकहरुका आधारमा तयार भएको माकुरी जालो

९.६. उपसूचकहरुका आधारमा तयार भएको स्तम्भ चित्र

१०. गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सबल पक्ष र सुधार गर्नपर्ने पक्षहरू

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका क्रममा प्राप्त नतिजा समेतलाई आधार मानेर विश्लेषण गरिएको सबल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवसर र चुनौतिहरू निम्नानुसार छन् ।

मुख्य विषय	सबल पक्ष	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष
नीति, कानून योजना	● पालिकाले गर्ने गतिविधिहरूमा ज्यालामा विभेद नगरिएको ● लैससास मैत्री नीति, कानूनहरू बनाउन अग्रसर रहेको ।	● बजेटलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउने । ● स्थानीय श्रम ऐन बनाएर लागु गर्ने । ● नीति, कानून, कार्यविधिहरूलाई अध्ययन गरी लैससास मैत्री नभएमा बनाउने र भएकोलाई कार्यान्वयन गर्ने । ● योजना तर्जुमाका सातै चरणहरूलाई पालनन गर्ने ।
संस्थागत व्यवस्था	● वित्त व्यवस्थापनमा शुत्रको प्रयोग, कार्यपालिकामा समावेशी प्रतिनिधित्व रहेको । ● महिला तथा बालबालिका शाखालाई लैससासको जिम्मवारी दिईएको । ● पार्श्वचित्रमा खण्डित तथ्यांक समावेश ।	● लैससास इकाई वा शाखा गठन गरी कार्यविवरण र बजेट सहित क्रियाशिल बनाउन पर्ने । ● लैससास नीति, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा गर्ने । ● लैससास परीक्षणका लागि बजेट तर्जुमा गर्ने । ● महिला तथा बालबालिका शाखालाई लैससासको जिम्मवारी दिनु पर्ने । ● लैससास शाखा स्थापना गर्नुपर्ने ।
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	● क्षमता विकास योजना तयार हुँदै गरेको । ● महिला सशक्तिकरणका केहि कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने गरेको । ● महिला र पुरुष कर्चारीहरू शाखाहरूको	● मानव संसाधन इकाई गठन गरी कार्यविवरण सहित परिचालन गर्नुपर्ने । ● कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता विकासको लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने ।

	नेतृत्व गर्ने तहमा रहेको ।	● गलत सामाजिक मान्यता र संस्कार विरुद्ध सुदायमा अभियान चलाउन बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने । ● लैंगिक हिंसा मुक्त पालिका घोषणाको लागि रणनीति तयार गर्ने लैंगिक हिंसा मुक्त पालिका घोषणाको लागि रणनीति तयार गर्नुपर्ने ।
सेवा प्रवाह	● सरकारी भवनहरुलाई अपांग र महिला मैत्री बनाउन प्रयास रहेको । ● परिवार नियोजन, मातृसिशु स्याहार, खोप लगायतका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा भएको । ● नागरिक बडा पत्र अनुसार सेवा प्रवाह भएको ।	● सेवामा लक्षित वर्गको अग्रधिकार निर्धारण गर्नुपर्ने । ● सार्वजनिक सेवाका स्थलहरुमा स्तनपान कक्ष स्थापना गर्नुपर्ने । ● फोहोर व्यवस्थापन गर्नुपर्ने । ● स्वरोजगारका लागि सीप विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	● नीति र कार्यक्रम तयार गरी कार्य गरिएको । ● वर्षको एकपटक भएपनि सार्वजनिक सुनुवाइ हुने गरेको र त्यस्तो कार्यक्रममा महिला तथा बञ्चित वर्गको सहभागिता हुने गरेको । ● नीति तथा कानूनको तयारी र पालन गर्ने गरिएको ।	● भौतिक पूर्वाधारका कार्यक्रमहरुको मात्र अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने गरिएकोमा सबै कार्यक्रमको गर्नु पर्ने । ● स्थानीय भाषामा पनि सूचना सार्वजनिक गर्नुपर्ने । ● १३२५, १८२०, सिड, महिला मानवअधिकार तथा मानव अधिकार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको लागि पनि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने । ● महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका वर्गको लागि तर्जुमा गरिएको बजेट र कार्यक्रम सबै समूदायले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गर्ने, सबै समूदायले थाहा पाउने गरी सर्वजनिक गर्ने

११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशकरण परिक्षण पश्चता त्यसमा देखिएका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूलाई पुरागर्न तथा सबल पक्षहरूलाई निरन्तरता दिन निम्नानुसारको कार्ययोजना तयार गरी पारित गरिएको थियो ।

गेरुवा गाउँपालिका, बर्दिया
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना
२०७८

मूल शिर्षक		अवस्था सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व पर्ने, नपर्ने	
पूर्णङ्क	प्राप्ताङ्क		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
नीति, कानून र योजना २०	४.५	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण गरि पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्ने, समावेशी र सहभागितामूलक बनाउने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखाहरु	नियमित		✓
		स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	महिला तथा बालबालिका शाखा	अगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	अगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आ.ब. भित्र		✓

		सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति बनाउने ।						
		क्षमता विकास योजनालाई लैससास संवेदनशिल हुने गरि कार्यान्वयन गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखाहरु	आगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेको समुदाय अर्थात् लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु रोक्न पर्याप्त प्रावधान राख्ने ।	कानून शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखाहरु	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान राख्ने ।	कानून तथा योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखाहरु	आगामी आ.ब.	✓	
		आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गर्ने ।	कानून तथा योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखाहरु	आगामी आ.ब.	✓	
		गाउँपालिकाकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको	कार्यपालिका	कार्यपालिका	योजना शाखा	आगामी आ.ब.		✓

		आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउन पहल गर्ने ।						
		योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आ.ब. भित्र		✓
		योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता बृद्धि गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम,	योजना, महिला तथा बालबालिका	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	

		पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या विश्लेषण गर्ने ।	शाखा					
		स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	योजना, लेखा, कानुन, लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गर्ने ।	योजना, लेखा, कानुन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रमको खर्च समयमै गर्ने ।	योजना, लेखा, कानुन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
संस्थागत व्यवस्था २०	९	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी, पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व गराउन प्रयास गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		सास शाखा स्थापना गरी TOR तयार गरी बजेट सहितको जिम्मेवारी दिने र आवश्यक कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र	✓	

			शाखा, प्रशासन शाखा					
		स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाउने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र	✓	
		योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता गराउने, वडा तहमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र		✓
		जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायको	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓

		हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने ।						
		स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।	योजना शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		गाउँ प्रोफाइल बनाउने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		गाउँ पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
मानवसंसाधन तथा क्षमता विकास २०	११	लकामा मानव संसाधन विकास शाखा स्थापना गरी TOR सहितको जिम्मेवारी दिने ।	प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र		✓
		लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार पार्ने, रकम खर्च गर्ने कार्यविधि बनाई स्वीकृत गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका, योजना, लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र		✓

		स्थानीय सरकारका पदाधिकारी, कर्मचारीहरूलाईलैङ्गिक तथा समावेशी विकास तालिम प्रदान गर्ने । तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने ।	महिला तथा बालबालिका, योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिने ।	महिला तथा बालबालिका, योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		जङ्घोषणा पत्रका १२ प्रतिबद्धता, सिङ्ग, १३२५, १८२० र बाल अधिकार महासन्धि सम्बन्धि अलग अलग विषयहरूमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा लक्षित वर्गलाई तालिम सञ्चालन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	✓
		लैंगिक हिंसा मुक्त पालिका घोषणा गर्न रणनीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓

		हला कानूनी साक्षरता कार्यक्रम समुदायमा सञ्चालन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने ।	योजना, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्ने	योजना, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
सेवा	११	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको	योजना, प्राविधिक	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓

प्रवाह२०		लागि ड्रइड, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री / संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित बनाउने ।	शाखा					
		स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गर्ने।	योजना, प्राविधिक, लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लान्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने ।	योजना, प्राविधिक, लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय तहले महिला तथा बच्चिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा(बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को	योजना, महिला तथा बालबालिका लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	

		प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने ।						
		गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	✓
		परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।	योजना, स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको	शिक्षा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓

		निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।						✓
		कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था गर्ने, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता गराउने, चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	शिक्षा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागिता बढाउने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू	योजना, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	

		सञ्चालन गर्ने ।						
		गरिब तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम तय गरि कार्यान्वयन गर्ने ।	सहकारी शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		पालिका भित्रका सबै सरकारी सेवाका कार्यालयहरूमा स्तनपान कक्ष स्थापना गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
सुशासनत थाउत्तरदा यित्व२०	७.५	महिला, बालबालिका तथा बञ्चितकरणमा परेका वर्ग समूहको क्षमता, सचेतना विकासका लागि गरिएका कार्यक्रमहरूको हरेक आ.व.को अन्त्यमा प्रभाव अध्ययन गर्ने र सार्वजनिक गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	योजना, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓

		स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अग्रधिकार जस्ता नीति बनाई लागु गर्ने ।	योजना, प्रशासन, लेखा शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		पालिकाले कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग केन्द्रित सूचकहरुलाई आधार लिई र त्यसको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		महिला विकासका लागि भएका वेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरुका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने ।	योजना, सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम गर्ने, कार्यक्रममा बन्चितकरणमा परेका व्यक्ति तथा	योजना, सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	

		समुदायका सदस्यको उपस्थिति गराउने, कार्यक्रममा बन्चितकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनका विषयमा आवाज उठाउने बातावरण सृजना गर्ने । यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन गर्ने ।						
		महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रम गरि जनचेतनामा वृद्धि गर्ने ।	योजना, सामाजिक विकास, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता बनाई, स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	योजना, सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.		✓
		संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	

		गरी कार्यक्रमहरू गर्ने ।						
		स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई सहभागि गराई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने ।	योजना शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.		✓
		लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनाई कार्यगत छलफल गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	
		लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न	महिला तथा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.व.	✓	

		सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गर्ने ।	बालबालिका शाखा					
		महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्ध कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रकम विनियोजन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आगामी आ.ब.	✓	
		सबै शाखा तथा इकाइहरूले वर्षभरिको कार्यक्रम र त्यसको उपलब्धिलाई लैससासको दृष्टिकोणले विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा, प्रशासन शाखा	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	आर्थिक वर्ष भित्र		✓

१२. निश्कर्ष

गेरुवा गाउँपालिकाको आयोजनामा मिति २०७८ माघ २० गतेका दिन एक दिवशीय अभिमूखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो र त्यसै कार्यक्रममा एक लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति गठन रलैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणपरिक्षण गर्नका लागि एक कार्यदल गठन गरे पश्चात परीक्षणका लागि आवश्यक तयारी सहित धेरै चरणहरूमा अध्ययन, छलफल तथा अन्तरक्रियाहरू सफलता पूर्वक सम्पन्न भएका थिए । पटक पटक कार्यदलले गाउँपालिकाका विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू तथा अन्य पदाधिकारीहरू संग छलफल गरी पालिकामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रतिको संवेदनशिलताको विषयलाई अध्ययन गरेको थियो । यसै क्रममा पालिकामा उपलब्ध नीति तथा कार्यक्रम, कार्यविधि लगायतका दस्तावेजहरू अध्ययन समेत गरिएको थियो र लैससास परिक्षणलाई विभिन्न चरणमा सम्पन्न गरिएको थियो । सुचकहरूको प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तराल विश्लेषण गर्दै आगामी दिनमा गाउँपालिकाले गर्नु पर्ने कामको सुची सहितको कार्य योजना तयार गरिएको थियो र त्यसलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिले कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता सहित अनुमोदन गरेको थियो । यो परीक्षण कार्य गाउँपालिकाको लागि परीक्षण मात्र नभएर एक महत्वपूर्ण प्रशिक्षण पनि हुन गएको थियो । यसले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा गर्न पर्ने धेरैकुराहरू रहेछन् भन्ने जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूमा अनुभूत गराएको छ । सुधारका लागि योजना बनाउँदै गर्दाको उत्साह र तत्परतालाई हेर्दा आगामि दिनमा यस पालिकाले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा अपेक्षकृत परिवर्तन गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ । अन्तमा, यो परीक्षण प्रकृत्याले पालिकाको नीति निर्माणमा रहेका ब्यक्तिहरूको आँखा खोल्न सफल भएको छ, यसलाई नियमित रुपमा गर्न जरुरी देखिन्छ ।

१३. सुझाव

लैससास परिक्षण कार्यक्रमले विभिन्न चरणमा गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू तथा सेवाग्राहीहरूको विचार तथा राय लिइएको थियो । यो आफैमा उत्कृष्ट छ तथापी केही सबै जनप्रतिनिधिहरू यस कार्यक्रममा सहभागी हुन सकेनन् । आगामी वर्ष लैससास परिक्षण गर्दा सबै कर्मचारीहरूको अनिवार्य उपस्थिति तथा सहभागिता गराउन आवश्यक देखिन्छ । यसै गरि केही विषयगत शाखाबाट प्रमुख भन्दा पनि सहायक कर्मचारीहरूको सहभागिता

रहेकाले आगामी दिनमा यसमा सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ । पालिकाले आफैले अग्रसरता देखाएर परीक्षण कार्य समयमानै सम्पन्न गर्न पर्नेमा परामर्श दाता संस्था र सहजकर्ताहरुले पटक पटक भक्कम्याउन परेका अवस्थालाई आगामि दिनमा सुधार गर्न आवश्यक देखिन्छ । आगामि दिनमा लैससास परिक्षणका लागि पालिकाले नीति तथा कार्यक्रममा नै उल्लेख गरी पद्धतिको रुपमा अगाडी बढाउन आवश्यक देखिन्छ । यस वर्ष तयार गरेको कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन गर्न विशेष सुझाव रहेको छ ।

प्रतिवेदक

असल शासन मिडिया प्रा.लि. नेपालगन्ज

अनुसूचीहरु

अनुसूची: १.लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका १०० सूचकहरु र प्रमाणका आधारमा दिइएको अंक विवरण:

मुख्य सूचक सहायक सूचक र सूचकहरु		सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अंक आउने अवस्था	०अंक आउने अवस्था ५.	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
क्र स	१ नीति, कानून, योजना २० प्राप्ताङ्क 4.5						
	१.१नीति र कानूनमासमावेशिता सहभागितापूर्णाङ्क ८ प्राप्ताङ्क2.5						
१	१.१.१स्थानीय तहकोनीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी रसहभागितामूलक हुने गरे नगरेको ।	०-१	०	स्थानीय तहकोनीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी रसहभागितामूलक हुने गरेको ।	स्थानीय तहकोनीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन आँसिक रुपमामात्र समावेशी रसहभागितामूलक हुने गरेको ।	स्थानीय तहकोनीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र समावेशी शब्द चयन रसहभागितामूलक हुने नगरेको ।	स्थानीय तहले स्वीकृत गरेका नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु र स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु । यस सम्बन्धी निर्णय फाइलहरु ।
२	१.१.२स्थानीय सरकारलेआफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे । नगरेको ।	०-१	०	स्थानीय सरकारलेआफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे आँसिक रुपमा मात्र लेखाजोखा गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेआफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने नगरेको	स्थानीय सरकारलेआफ्ना नीति, कानून, योजना का दस्तावेजहरु र लेखाजोखा सम्पन्न भएको प्रमाणित गर्ने कागजातहरु तथा निर्णय फाइलहरु ।

३	१.१.३स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश भए। नभएको ।	०-१	०.५	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश भएको ।	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू आसिक रुपमामात्र समावेश भएको ।	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश नभएको ।	स्थानीय सरकारकास्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजना सम्बन्धी दस्तावेजहरू ।
४	१.१.४स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन् । छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको)।	०-१	०	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश गरिएको ।	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति भएको तर स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश नगरिएको ।	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरिएको ।	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने नीति दस्तावेज र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू ।
५	१.१.५स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात् लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्नपर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ । छैन ?	०-१	०	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात् लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्नपर्याप्त प्रावधान राखिएको ।	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात् लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने खालका केही प्रावधानमात्र समावेश गरिएको ।	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात् लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्नकुनै प्रावधान नराखिएको ।	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिहरू र तिनको लैससास दृष्टिले विश्लेषण गरिएको दस्तावेज ।

६	१.१.६ संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए। नमिलाएको ?	०-१	१	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यन्वयन हुने गरेको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध नमिलाएको ।	महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमाणित कागजातहरू र महिला तथा वञ्चितीमा परेका समुदायहरूको स्वयम भनाइहरूको दस्तावेज
७	१.१.७ महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे । नरहेको(समुदायको प्रचलन विभेदकारी भए नभएको)?	०-१	१	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको ।	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने केही प्रावधानमात्र रहेको ।	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको ।	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज (समुदायको प्रचलन विभेदकारी भए नभएको)
८	१.१.८ स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे । नरहेको ?	०-१	०	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने केही प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय तहको श्रम नीति दस्तावेज र यसको समीक्षा प्रतिवेदन ।
१.२ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन ८ प्रासाङ् 2.5							
९	१.२.१ आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ । छैन ?	०-१	०	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको ।	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आँसिक रुपमा मात्र नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको ।	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति , कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य विक्षेपण दस्तावेज

१०	१.२.२ गाउँपालिका । नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरे । नगरेको?	०-१	०	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको ।	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहमध्ये केहीको लागिमात्र प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको ।	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको ।	गाउँपालिका /नगरपालिकाको महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले निर्धारणगरेको बजेट सीमा ।
११	१.२.३ स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरे । नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाईसमेटे नसमेटेको परीक्षण) ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका केही योजनामात्र प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने नगरेको र उनीहरूले माग गरेका योजनाले सामान्यतया प्राथमिकता नपाउने गरेको ।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा भएका सहभागीहरूको सूची , रबाट छनौट फोटो र वडास्त भएका योजनाको सूचीर लक्षित समूहले छनौट गरेका कार्यक्रमको सूची ।

१२	१.२.४ योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए । नभएको ?	०-१	०	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको ।	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा सामान्य छलफल भएको ।	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल नभएको ।	बजेट तर्जुमा मार्गदर्शनको प्रति र यसमा योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषय समावेश भएको प्रमाण ।
१३	१.२.५ योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए। नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	०-१	०	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको ।	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको ।	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको ।	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तयारी प्रतिवेदन
१४	१.२.६ स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनहुने गरे । नगरेको ?	०-१	०	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनगर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजनगर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगरेको बजेट विनियोजनपनि गर्ने नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण गरेको दस्तावेज र सोलाई प्राप्त गर्ने कार्यक्रमहरू बजेट विनियोजनदस्तावेज
१५	१.२.७ स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीबने । नबनेको	०-१	१	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीबनेको ।	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई सिमित रूपमा प्रत्यक्ष लाभर केही अप्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरीबनेको	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीनबनेको ।	स्थानीय तहका योजना दस्तावेज

१६	१.२.८ स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए। नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए। नदिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको, मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको।	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता गर्ने र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिने नीति लिएको।	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता नभएको, मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी पनि नदिएको।	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनका प्रावधानहरू र केही योजनाको नमूना अवलोकन
१.३. बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन ४ प्रासाङ्ग ०.५							
१७	१.३.१ बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको ?		०	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा अघि समुदायका सरोकारवालाहरूसँगको छलफल र परामर्श तथा विपन्नतास्तरीकरण सम्बन्धी आवधिक दस्तावेज
१८	१.३.२ स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको ?	०-१	०	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरिएको।	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न कहिले काहीँ बजेटको व्यवस्था हुने गरेको।	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न बजेटको व्यवस्था हुने नगरेको।	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरू

१९	१.३.३परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिए। नगरिएको ?	०-१	०	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरेको ।	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश भएपनि पर्याप्त नभएको ।	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेटव्यवस्था हुने नगरेको ।	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरु
२०	१.३.४स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरुको लागि निश्चितप्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितका कार्यक्रममा समर्यैमाखर्च गरिए। नगरिएको ? (बजेट तथाकार्यक्रमबीच भिडान)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरुको लागि निश्चितप्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितका कार्यक्रममा समर्यैमाखर्च गर्ने गरिएको ।	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरुको लागि कहिले कहीं बजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितका कार्यक्रममाखर्च गर्ने गरिएको ।	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरुको लागि बजेट विनियोजन तथा उनीहरुको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने नगरिएको ।	बजेट तथाकार्यक्रमबीच भिडान नतिजा निकालनेबजेट तथा , दस्तावेज कार्यक्रम

मुख्य सूचक सहायक सूचक र सूचकहरु		सूचकको अङ्क	प्रासाङ्क	१ अंक आउने अवस्था	०अंक आउने अवस्था ५.	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
	२ संस्थागत व्यवस्था २० प्रासाङ् ९						
	२.१.कर्मचारीपदाधिकारी प्रतिनिधित्व ४ प्रासाङ् 2.5						
२१	२.१.१स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरुको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत।प्रतिनिधित्व रहेकोछ। छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरुको समानरूपमा (५० /५० प्रतिशत।प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था ।	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरुको समानरूपमा (५०।५० प्रतिशत।प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा (कर्मचारी।पदाधिकारी) महिलाहरुको समानरूपमा (५० /५० प्रतिशत।प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत पनि प्रतिनिधित्व नरहेकोअवस्था	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा रहेका (कर्मचारी।पदाधिकारी) को नामावली

२२	२.१.२स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेरणनीति लिइएको छ। छैन ?	०-१	१	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेरणनीति लिइएको अवस्था।	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायमध्येबाट केहीसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको सिमित समावेशी प्रतिनिधित्व हुनसक्नेरणनीति लिइएको अवस्था।	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेरणनीति लिइएको छैन।	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको सम्बन्धी नीतिकानून , र अभ्यास सम्बन्धी दस्तावेज
२३	२.१.३स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको। नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको जनप्रतिनिधि समावेश गरेको कार्यटोली मार्फत दिने गरेको।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेर सेवा दिने नगरेको।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्ने रणनीति तथा कार्यनीति र सेवा प्रवाह दस्तावेज

२४	२.१.४जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको । नलिएको	०-१	०	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई समेत सेवा प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर पाइने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति नरहेको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्ने सकारात्मक विभेदको नीति तथा रणनीति दस्तावेज
२.२.कार्यप्रणालीसमावेशी ४ प्रासाङ् ०							
२५	२.२.१महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति छ । छैन ?	०-१	०	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति रहेको ।	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको ।	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहकोनिश्चित कार्यनीति नरहेको ।	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको कार्यनीति दस्तावेज
२६	२.२.२स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ । छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए । नगरिएको)	०-१	०	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको)	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको) तर कार्यान्वयनमा नरहेको	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाकोव्यवस्था नगरिएको ।	स्थानीय सरकारको संगठन संरचना र लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको कार्य निर्देश शर्त र जिम्मेवारी किटान दस्तावेज

२९	२.३.१स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहे। नरहेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहेको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था रहेपनि व्यवहारमा केहीकोमात्र प्रतिनिधित्व हुने गरेको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वहुने व्यवस्था नरहेको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी प्रतिनिधित्व भएको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका
३०	२.३.२स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए। नपाएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाएको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफलमा भागलिन पाए पनि निर्णय निर्माणमा भूमिका खेल्न नसकेको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन नपाएको।	स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूको छलफल सहभागिताको उपस्थिति र निर्णय पुस्तिकाको प्रति

[illegible]

३३	२.४.१ स्थानीय तहमा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको ? नगरिएको ?	०-१	१	स्थानीय तहमा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना भएको ।	स्थानीय तहमा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गर्ने निर्णय भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहमा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि छुट्टै कोष स्थापना नभएको ।	स्थानीय तहमा महिलाविकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि छुट्टै कोष स्थापना सम्बन्धी दस्तावेज
३४	२.४.२ के आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोछ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएकोछ ?	०-१	१	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको ।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतरउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा भने नभएको ।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था तथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नभएको ।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेट तथा कार्यक्रम दस्तावेजहरू
३५	२.४.३ के स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएकोछ ?	०-१	०	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तथासो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तरसो अनुसार कार्यक्रम पहिचाननगरिएको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेट तथा कार्यक्रम प्रबन्ध नै नभएको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको व्यवस्था तथा सोको लागि आवश्यक जनशक्ति ,वजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्थाभएको दस्तावेज

३६	२.४.४ स्थानीयसरकारले समावेशी सूचनाप्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे। नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ।	०-१	०	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे पनि कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको ।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना पनि नदिने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन बजे विनियोजन गरेको दस्तावेज र सूचना प्रणाली र यसबाट प्रवाहित सूचनाहरू
२.५.तथ्याङ्क सङ्कलन तथाव्यवस्थापन ४ प्रासाङ्गिक .५							
३७	२.५.१ के स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना। तथ्यांक संकलनतथा अध्यावधिकगर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि) (गाऊं। नगर प्रोफाईल)	०-१	!	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका(लिङ्ग ,जात ,उमेर , र आर्थिक स्थिति आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना। तथ्याङ्क संकलनगर्ने गरेको र खण्डीकृत तथ्याङ्कको समय समयमा अध्यावधिकगर्ने गरेको छ ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका(लिङ्ग ,जात ,उमेर , र आर्थिक स्थिति आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना। तथ्यांक संकलनगरेको तर खण्डीकृत तथ्याङ्कको अध्यावधिकनगरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका(लिङ्ग ,जात ,उमेर , आर्थिक स्थिति आदि र) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना। तथ्यांक संकलनपनि नगरेको ।	महिला, पुरुष, बालबालिका, सबै जातजातिका (लिङ्ग ,जात ,उमेर , र आर्थिक स्थिति आदि) खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको गाऊं /नगर प्रोफाईल ।
३८	२.५.२ स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना। तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको । नगरेको (गाऊं। नगरप्रोफाईल)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना। तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना। तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना। तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथागरिबको पहिचान नै नभएकोले छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने नगरेको ।	स्थानीय स्तरका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना। तथ्यांक र नक्साङ्कन सहितको गाऊं। नगरप्रोफाईल ।

३९	२.५.३के स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	०-१	०	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानिस्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	स्थानीयपार्श्वचित्र र खण्डीकृत तथ्यांक तथा सूचनाको विवरण र स्थानीय विकास योजना तर्जुमा दस्तावेज ।
४०	२.५.४स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरेपनि तथ्याँक अध्यावधिक नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथातथ्याँक अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरणको अभिलेख ।

मुख्य सूचक सहायक सूचक र सूचकहरू		सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अंक आउने अवस्था	०अंक आउने अवस्था ५.	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०प्राप्ताङ्क 11							
३.१.मानव संसाधन तथाक्षमता विकासद प्राप्ताङ्क 2							
४१	३.१.१लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन भए । नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए । नआएको ?	०-१	०	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको, छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना , बार्षिक बजेट किताब र लैससासमा खर्च गर्नेकार्यविधि

४२	३.१.२स्थानीय सरकारकापदाधिकारी। कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वाछैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो। थिएन ?	०-१	०	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी। कमर्चारीहरू ले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको।	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी। कमर्चारीहरू ले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको।	स्थानीय सरकारकासबै पदाधिकारी। कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम नलिएका र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको।	स्थानीय तहकापदाधिकारी तथा कर्मचारीहरू र समावेशी सदस्यहरूलाई तालिम प्रदान गर्दा कुल संख्याका आधारमा महिला तथापुरुषको सहभागी संख्याको अनुपात विश्लेषण प्रतिवेदन
४३	३.१.३तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ। छैन ?	०-१	०	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग तथा महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिए पनि तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने नगरिएको।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग हुने नगरेको ,महिलाका आवश्यकतापनि नसमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण समेत लिने नगरिएको।	तालिममा समेटिएको विषयवस्तु, भाषाको लेखन र प्रयोगको स्तर, आवश्यकतामा आधारितभएको तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण प्रतिवेदन
४४	३.१.४महिला तथालक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन्। छैनन् ? सो अनुसारको बजेटविनियोजन गरिएको छ। छैन ?	०-१	१	महिला तथालक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूरहेका र सो अनुसारको बजेटविनियोजन हुने गरेको।	महिला तथालक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूभएपनिसो अनुसारको बजेटविनियोजन हुने नगरेको।	महिला तथालक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूर सो अनुसार बजेटविनियोजन हुने नगरेको।	महिला तथालक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता विकास सम्बन्धी प्राविधिक तालिम, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदिको प्रतिवेदन र परिमाण खुल्ने बजेट खर्च विवरण

४५	३.१.५ के स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छुन् ? (विषयगत तालिमप्राप्त जनशक्ति संख्या)	०-१	०	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिने तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने मानवीय श्रोत नरहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने विषयगत तालिमप्राप्त जनशक्ति संख्या विवरण
४६	३.१.६ के स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	०-१	०	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था रहेको ।	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था भएपनि जनशक्ति नखटाइएको ।	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्ति नहेको ।	स्थानीयसरकारको संगठन संरचना र कार्यरत जनशक्तिको शाखागत विवरण
४७	३.१.७ महिला रवन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए । नभएको (संचालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	महिला रवन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको ।	महिला रवन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने गरेपनि सबैले अवसर नपाएको ।	महिला रवन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने नगरेको र कार्यक्रम समेत नरहेको ।	स्थानीय तहको वार्षिक कार्यक्रम र महिला तथावन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको उपस्थिति विवरण
४८	३.१.८ महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवदताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरणगरिएको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवदताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिन अभिमुखीकरणगरिएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवदताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने कार्यक्रम रहेपनि सञ्चालन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवदताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी नभएको र यस्तो जानकारी दिने कुनै कार्यक्रम नरहेको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाहवटा प्रतिवदताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने अभिमुखीकरणकार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण

	३.२.अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना				प्रासाङ् ३		
४९	३.२.१ महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समर्थमा सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समर्थमा सम्पन्न हुने गरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू रहेपनि सो अनुसारको बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम सञ्चालन नभएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू नरहेको र यसकालागि बजेट समेत विनियोजन हुने नगरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र बजेट विवरण तथा सञ्चालित कार्यक्रम कार्यक्रम संख्यामिति , र उपस्थिति विवरण
५०	३.२.२ लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ । नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ ? (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०-१	०	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा भएको र महिला हिसाविरुद्ध शून्य सहिष्णुता अपनाइएको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ / नगरपालिका घोषणा भएपनि महिला हिसाका घटना उल्लेख्य रुपमा नघटेको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिसाका घटना उल्लेख्य संख्यामा रहेको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरेको मिति तथा लिइएका निर्णय विवरण र स्थानीय न्यायिक समिति वा प्रहरीमा महिला हिसा सम्बन्धी उजुरी दर्ता विवरण
५१	३.२.३ स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	०-१	१	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारहरूले संचालन गर्ने गरे पनि प्रभावकारी नभएको ।	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नगरेको ।	स्थानीय सरकारले सञ्चालन गरेका महिला विरुद्धसवै खाले हिसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका

५२	३.२.४के स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	१	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेको विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि मध्ये केहीमात्र सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनहालसम्म नगरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउन सञ्चालन गरेका कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति
३.३.कानूनी साक्षरता ४ प्रासाङ्क							
५३	३.३.१स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	०	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये केही सिमितलाई मात्र नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये कसैलाई पनि नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण नगरिएको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानूनको विषयमा गरिएको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण

५४	३.३.२स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे। नगरेको ?	०-१	०	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख, प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूमध्ये केहीलाई मात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा कुनैपनि अभिमुखीकरण नभएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तु समेटेी गरिएको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण
५५	३.३.३के महिलाहरूकोलागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तै: कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारेअनुशिक्षण)	०-१	१	महिलाहरूकोलागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारे नियमित रुपमा अनुशिक्षण हुने गरेको।	महिलाहरूकोलागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका केही विषयमा अभिमुखीकरण हुने गरेको।	महिलाहरूकोलागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारेअनुशिक्षण नभएको ।	महिलाहरूकोलागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिबारेअनुशिक्षण कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या

५६	३.३.४ महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०-१	१	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध महिलाहरू सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध का विषयहरू मध्ये केहीमा महिलाहरूको सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन नभएको र यसले महिलाको कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रमहरूमा महिलाहरू सशक्त नभएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या
३.४.विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता प्रासाङ्ग ४							
५७	३.४.१ स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गरे । नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे । नरहेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श हुने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान समेत रहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका सिमित व्यक्ति सँग मात्र परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरीएको विशेष राहतको प्रावधान समेत नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधिको प्रति र निर्माणको क्रममा गरिएको परामर्श कार्यक्रमको उपस्थिति र सहभागिता विवरण

[illegible]

	४ सेवा प्रवाह २०प्रासाङ् ११						
	४.१.पूर्वाधारविकास ४			प्रासाङ् 1.5			
६१	४.१.१स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्री / संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे। नगरेको ?	०-१	०.०%	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत हुने गरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीभएपनि लैङ्गिक र बालमैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, बालबालिका रअपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिकबालमैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि स्वीकृत ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमानतथा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्री / संबेदनशील संरचनाको ड्रइङ , डिजायन भएको प्रमाण
६२	४.१.२स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ। छैन ?	०-१	०.०%	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरूमध्ये केहीको मात्र निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने नगरेको।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरूका ड्रइङ , डिजायन र निर्मित संरचनाको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनहरू

६५	४.२.१ गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए। नभएको ?	०-१		गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगा गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गरी सो नीति कार्यान्वयन गरिएको।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको तर कार्यान्वयन नभएको।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा गलगाउने नीति तथा यसको कार्यान्वयन केहीपनि नभएको।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने नीति र यसको अनुगमन प्रतिवेदन
६६	४.२.२ स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ। छैन ?	०-१		स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था सम्बन्धी नीति तथा यसको व्यवस्थापन केहीपनि नभएको।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति र यसको अनुगमन प्रतिवेदन

६७	४.२.३परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धीकार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरूसंचालन गरिएका छन् ?	०-१	०-५	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धीकार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरूसंचालन गरिएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धीकार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केही विशेष कार्यक्रमहरू मात्र संचालन भएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धीकार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनैपनि विशेष कार्यक्रमहरूसंचालित नभएका ।	सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तनक्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने अवस्था सुधार गर्ने र स्वास्थ्यशिविरहरू राख्ने जस्ता महिलाको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या
६८	४.२.४महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोगगर्ने कार्यक्रम र बजेट भए नभएको ?	०-१	०	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोगगर्ने कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनमा रहेको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहयोगगर्ने कार्यक्रम भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोगगर्ने कार्यक्रम र बजेट नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोगगर्ने चालु वर्षको कार्यक्रम र बजेट भएको प्रति र गतवर्षको समीक्षा प्रतिवेदन
	४.३.शिक्षा कार्यक्रम ४ प्रासाङ्गिक						
६९	४.३.१स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्नागराउने प्रवन्ध मिलाए नमिलाएको ?	०-१	०	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्नागराउने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्नागराउने नीति भएपनि पर्याप्त प्रयास नभएको ।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्नागराउने प्रवन्ध नमिलाएको ।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्नागराउने निर्णय तथा यसको कार्यान्वयन प्रतिवेदन

७०	४.३.२स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकासबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिकोव्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए। नमिलाएको ?	०-१	१	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकासबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिकोव्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका केही परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकाकेही बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिकोव्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकाकुनै बालबालिकालाई पनि दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिकोव्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध नमिलाएको।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकासबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिकोव्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाउने कार्यक्रम तथा कार्यान्वयन प्रतिवेदन
७१	४.३.३निरक्षर महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए। नभएका ? (जस्तै: अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०-१	०	निरक्षर महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन भएका।	निरक्षर महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन गर्ने नीति भएपनि बजेट विनियोजन नभएको।	निरक्षर महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षाआदि कुनैपनि संचालन नभएको।	निरक्षर महिलाहरूको लागिशिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावकशिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षाआदि संचालनको उपस्थिति र चनुगमन प्रतिवेदन

७२	४.३.४ विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे। नगरेको ?	०-१	१	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको।	केही विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण सम्बन्धी सिमित कार्यक्रम संचालन हुने गरेको।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण जस्ता कुनै कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन तथा अनुगमनका प्रतिवेदनहरू
४.४.खानेपानी तथासरसफाइ ४ प्रासाङ्ग							
७३	४.४.१ गाउँपालिका। नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलगगै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए। नभएको ?	०-१	१	गाउँपालिका /नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलगगै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भएको।	गाउँपालिका /नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि एउटै शौचालयको व्यवस्थाभएको।	गाउँपालिका /नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलगगै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध नभएको।	गाउँपालिका /नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलगगै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए /नभएको अनुगमन गर्ने
७४	४.४.२ स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे। नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा केही वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन भएको।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट र संचालन प्रतिवेदन

७५	४.४.३कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे। नगरेको ?	०-१	०	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट तथा कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको स्वीकृत बजेट र सञ्चालन प्रतिवेदन
७६	४.४.४महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे। नगरेको ?	०-१	०	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन बजेट र प्रतिवेदन

४.५.स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन ४

प्रासाङ् 1.5

७७	४.५.१ स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ। छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक केही कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको तर र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम राख्ने नगरिएको।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्नु अगाडि बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमको विषयवस्तु, बजेट तथा संख्या
७८	४.५.२ स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे। नगरेको ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरेको तर कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको र कुनै त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि गरिएका कार्यक्रमहरूको संख्या र उपस्थिति तथा स्वीकृत , कार्यक्रम
७९	४.५.३ ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे। नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकौं)	०-१	१	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरेको।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गर्ने निर्णय र मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी विवरण

८०	४.५.४ गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए नभएको ?	०-१	०	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम र अनुगमन प्रतिवेदन
मुख्य सूचक सहायक सूचक र सूचकहरू		सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अंक आउने अवस्था	० अंक आउने अवस्था ५.	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
	५ सुशासन तथा उत्तरदायित्व २० प्राप्ताङ्क ५						
	५.१. सुशासन ४ प्राप्ताङ्क १						
८१	५.१.१ स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरेपनि सम्बन्धित अधिकारीबाट तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी र कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट भएका निर्णय

[illegible]

८९	५.३.१ स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे । नगरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकगरे । नगरेको ?	०-१	१	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकगरेको ।	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे पनि महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको ।	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने नगरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको ।	स्थानीयसरकारले नियमितरूपमा समग्र गरेको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिकीकरण र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लक्षित कार्यक्रम तथा बजेट सार्वजनिकगरेको अभिलेख
९०	५.३.२ स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरे । नगरेको ?	०-१	०	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने नगरेको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय सूचनाहरू स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गरेको विवरण
९१	५.३.३ के स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	०-१	१	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा केहीमात्र समावेशी तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने नगरेको ।	स्थानीयसरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी प्रवाहित सूचनाको प्रति

९२	५.३.४के स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्यांकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	०-१	०	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह भएपनि यसबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको आधार नभएको।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह नभएको र स्थानीय तहका कार्यक्रमबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि नभएको।	के स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको तथ्यांक वा अध्ययन प्रतिवेदन
५.४.अनुगमन तथामूल्याङ्कन४				प्रासाङ् ०.5			
९३	५.४.१के कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ?	०-१	०	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले केहीमात्र लाभ लिन सकेको।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले लाभ लिन नसकेको।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिएको प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन

[illegible]

[illegible]

अनुसूची: २. परिक्षण कार्यक्रमको फोटोहरु

प्रारम्भिक चरणको अभिमुखिकरण कार्यक्रम सहजिकरण गर्दै जेसी परीक्षक नमस्कार शाह र हेमराज भट्ट ।

लैससास परीक्षणको अभिमुखिकरणमा बोल्दै उपाध्यक्ष हिम कुमारी थारु ।

लैससास परीक्षणको नतिजा प्रस्तुतिकरण तथा
परीक्षणमा सहभागि कर्मचारीहरु ।

अनुसूची: ३. परिक्षण कार्यक्रमका सहभागिहरुको विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना	पद	सम्पर्क नम्बर
१	जमान सिंह के.सी.	गेरुवा गाउँपालिका	अध्यक्ष	९८५८०३८१११
२	हिमा कुमारी चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	उपाध्यक्ष	९८५८०३७१११
३	बिष्णु प्रसाद गुरुंग	गेरुवा गाउँपालिका	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	९८५८९०४४१
४	धर्म प्रकाश थारु	गेरुवा गाउँपालिका	वडाध्यक्ष वडानम्बर ५	
५	उमेश कुमार चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	भूमि ईकाई प्रमुख	९८४९४३२००४
६	अनिल थारु	गेरुवा गाउँपालिका	कम्प्युटर अपरेटर	९८६६८९९३०१
७	कून नारायण चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	योजना शाखा प्रमुख	९८५८०३८११०
८	गणेश कुमार चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	कम्प्युटर अपरेटर	९८४८२००५५५
९	रतन थापा	गेरुवा गाउँपालिका	प्राविधिक सहायक	
१०	लक्ष्मण चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	वास सहजकर्ता	९८६६७५०११९
११	भिम सापकोटा	गेरुवा गाउँपालिका	कार्यालय सहायक	९८४२६८८८०८
१२	भुमिराज घिमिरे	गेरुवा गाउँपालिका	प्रशासन सहायक	९८४८२५७३५३
१३	रमेश भण्डारी	गेरुवा गाउँपालिका	ईञ्जिनियर	९८४९२१५२१४
१४	खगेन्द्र बडुवाल	गेरुवा गाउँपालिका	सव ईञ्जिनियर	९८६७३४६४४९
१५	रमेश प्रसाद बजगाई	गेरुवा गाउँपालिका	सव ईञ्जिनियर	९८४८०६६४९१
१६	पूर्ण बहादुर शाही	गेरुवा गाउँपालिका	रोजगार सहायक	९८५८०३९३५०
१७	राज्यलक्ष्मि भ्ना	गेरुवा गाउँपालिका	रोजगार संयोजक	९८६८१०६२७१
१८	हरिराम थारु किट्टु	गेरुवा गाउँपालिका	कार्यालय सहायक	९८६४८७७७९२
१९	सृजना कुसी	गेरुवा गाउँपालिका	सामाजिक परिचालक	९८४४८४०९४३
२०	निर्मा थारु	गेरुवा गाउँपालिका	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८२६४४८०१७
२१	सम्भना थारु	गेरुवा गाउँपालिका	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८२२५३५१९४
२२	रुपा कुमारी दहित	गेरुवा गाउँपालिका	सामाजिक परिचालक	९८६४८५३८६६
२३	बबिता बोहरा	गेरुवा गाउँपालिका	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८४८२०४०६५
२४	शिखा कुमारी चौधरी	गेरुवा गाउँपालिका	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८१९५०६४१९
२५	वसुन्धरा थारु	गेरुवा गाउँपालिका	एमआईएस अपरेटर	९८६६६४७७६६
२६	नमस्कार शाह	असल शासन मिडिया	परिक्षक	९८५८०२१६७७
२७	हेमराज भट्ट	कोहलपुर नगरपालिका	परिक्षक	९८५८०३११८७
२८	लुना बुढाथोकी	असल शासन मिडिया	सदस्य	९८५८०४२०३४
२९	अशोक रावल	कोहलपुर नगरपालिका	सहजकर्ता	९८६६२१२७५५